

4.11.2015

Tietohallintojohtaja
Minna Rehn

Eduskunta
Kunta- ja terveysjaosto
Osastosihteeri Kaisa Iso-Sipilä

Kunta- ja Terveysjaosto torstai 5.11.2015 klo 9.30 / HE 30/2015 vp / Asiantuntijapyyntö

KESKI-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRIN LAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TIETOJÄRJESTELMIEN TOIMIVUUDESTA JA KEHITTÄMISESTÄ

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin (KSSPH:n) alueella on otettu vuonna 2009 käyttöön alueellinen Effica-yhteistietokanta, jota käyttävät Keski-Suomen keskussairaala/erikoissairaanhoito, Seututerveyskeskus (Joutsa, Keuruu, Konnevesi, Laukaa, Luhanka, Multia, Petäjävesi, Toivakka) sekä JYTE eli Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus (Hankasalmi, Jyväskylä, Muurame, Toivakka). Effica-yhteiskanta kattaa noin 80 % sairaanhoitopiirin väestöpohjasta (251.000 asukasta).

Sairaanhoitopiirin alueella on käytössä myös muita potilastietojärjestelmiä. Pegasos-potilastietojärjestelmää käyttävät Perusturvaliikelaitos Saarikka (Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Saarijärvi), Kinnula, Pihtipudas sekä Viitasaari. Äänekosken kaupunki käyttää Mediatri-järjestelmää ja Työterveys Aalto Acute-potilastietojärjestelmää.

Tietojärjestelmien toimivuus ja käytettävyys sairaanhoitopiirissä

Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä on käytössä noin 350 tietojärjestelmää, joiden kirjo vaihtelee yhden käyttäjän erillisjärjestelmistä koko organisaation (noin 4.000 työntekijää) käyttämiin laajoihin tietojärjestelmiin. Näistä järjestelmistä osa on jo sekä käytettävyydeltään että teknologialtaan vanhentuneita. Vanhentuneet järjestelmät eivät taivu uudistettuihin toimintatapoihin tai eivät mahdollista toiminnan muuttamista halutulla tavalla.

Sairaanhoitopiirin tietojärjestelmäkokonaisuuden ytimen muodostaa erikoissairaanhoidon Effica-potilastietojärjestelmä, joka koostuu noin 50 sovelluksesta tai ohjelmistosta. Effica-järjestelmästä on rakennettu yli 20 liittymää (integraatiota) muihin potilaan hoidossa käytettäviin tietojärjestelmiin.

Erikoissairaanhoidon Effica-potilastietojärjestelmä lähenee monien toiminnallisuksiensa ja sovellustensa osalta elinkaarensa loppupäättä. Järjestelmätoimittaja (Tieto Healthcare & Welfare Oy) ei enää toteuta kehittämistoimenpiteitä sairaanhoitopiirin käytössä olevaan Effica-versioon, vaan toimittaja on aktiivisesti tuomassa markkinoille uudenlaisen potilastietojärjestelmäkokonaisuuden, johon toimittajan kehityspanos kohdistuu. Täten sairaanhoitopiirin nykyiseen Effica-versioon

4.11.2015

tehdään vain lakisääteiset päivitykset ja toiminnan kannalta välttämättömät sovelluskäyttöönnotot.

Lakisääteisten muutosten päivitystä potilastietojärjestelmään hankaloittaa järjestelmätoimittajan tuotteistusmalli. Toimittaja paketoit hyvin usein pakolliset lakisääteiset päivitykset uusien sovellusten tai sovelluspäivitysten kanssa samaan toimitusversioon. Tästä sovelluspaketoinnista aiheutuu usein tilanne, jossa asiakas ei tarvitse uutta sovellusta tai sovelluspäivitystä, mutta saadakseen lakisääteiset muutokset järjestelmään, asiakas joutuu hankkimaan myös tarpeettomat osiot. Sovelluspaketoinnista ja sen purkamisesta on keskusteltu useaan otteeseen järjestelmätoimittajan kanssa.

Effica-potilastietojärjestelmän ylläpitoa ja toiminnan varmistamista hankaloittavat merkittävästi toimittajan tuoteversiopäivitysten, korjaus- ja asennuspakettien sekä sovellustoimitusten lukuisat virheet ja viivästykset. Näistä vakavista ongelmista, sovelluspaketoinnista, hinnoittelusta sekä sovelluskehityksen hitaudesta on reklamoitu toimittajaa viime joulukuussa yhteisesti usean sairaanhoitopiiriin (EPSHP, ESSHP, ISSHP, KHSHP, KPSHP, KSSH, PHSOTEY) tietohallintojohtajan toimesta.

Potilastietojärjestelmäkokonaisuus on vuosien kuluessa rakentunut ammattilaisen (lääkärit, hoitohenkilökunta) näkökulmasta monimutkaiseksi ja hankalakäyttöiseksi rakennelmäksi. Sujuvaa käytettävyyttä tai käytön loogisuutta järjestelmäkokonaisuudessa ei ole. Samoja tietoja joudutaan syöttämään eri järjestelmiin, usein vielä paperilta järjestelmään ja järjestelmästä paperitulosteen kautta toiseen järjestelmään.

Järjestelmien huono käytettävyys sekä heikko yhteentoimivuus hidastavat ammattilaisen työskentelyä, lisäävät tietokoneen ääressä tehtävän naputtelutyön määrää sekä saattavat myös vaarantaa potilasturvallisuutta tai potilaan tietosuojaa. Toki kehitettävää on paljon myös organisaation sisäisissä toiminnoissa ja prosesseissa. Virtaviivaistamista ja toiminnan sujuvuutta voidaan parantaa ja tehostaa myös ilman tietojärjestelmiä.

Potilastiedon arkisto

Kelan Potilastiedon arkiston (KANTA) palveluiden käyttöönotto on valtakunnassa viivästynyt muutamalla vuodella, koska palveluiden määrittämisä ja sen myötä KANTA-palveluita ja potilastietojärjestelmiä ei ole pystytty uudistamaan aiemman vaiheistusasetuksen edellyttämällä tavalla. Lokakuussa julkaistiin uusi vaiheistusasetus (1257/2015), jossa KANTAan vietävien keskeisten tiedonhallintapalveluiden takarajaksi on asetettu 31.12.2020.

Potilastiedon arkiston ensimmäinen vaihe saatiin Keski-Suomen osalta kokonaisuudessaan valmiiksi tämän syksyn aikana, jolloin KANTAan liitettiin seudun terveydenhuollon yksiköistä viimeisimpänä Äänekoski. Sairaanhoitopiiriin osalta palvelu otettiin käyttöön helmikuussa.

KANTA-palveluissa on valitettavasti ollut kuluneen vuoden aikana paljon häiriötilanteita, jotka ovat vaikuttaneet ammattilaisen arkeen joko

4.11.2015

suorituskykyongelmina, hitautena tai käyttökatkoina. KANTA-palveluiden häiriöistä on reklamoitu Kelaa viime kesänä yhteisesti usean sairaanhoitopiiriin (EKSOTE, EPSHP, ESSHP, ISSHP, Kainuun sote, KHSHP, KPSHP, KSSH, PHSOTEY) tietohallintojohtajan toimesta.

KANTA-palveluihin kuuluvasta Omakanta-palvelusta potilas voi tarkastella omia resepti- ja terveystietojaan. Tiedot näkyvät palvelussa, kun potilaalle on määrätty lääkkeitä sähköisesti tai potilaan tietoja on tallennettu Potilastiedon arkistoon. Omakannassa potilas voi myös hallita omien terveystietojensa luovutukseen liittyviä suostumuksia ja kieltoja.

Tietojärjestelmiin liittyviä kehittämishankkeita: HyvisSADe

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri on mukana kansalaisen sähköiseen asiointiin liittyvässä HyvisSADe-hankeessa, jossa asiakkaalle/potilaalle tuodaan käyttöön sähköisessä muodossa terveys- ja hyvinvointitietoa, terveystestejä, perusterveydenhoidon lomakkeita sekä erilaisia esitietoja yhteydenottolomakkeita, ajanvarauspalveluja sekä turvallista viestinvälitystä. Sairaanhoitopiirin alueella JYTEssä eli Jyväskylän yhteistointiminta-alueen terveyskeskuksessa on otettu käyttöön jo paljon Hyviksen sähköisen asioinnin toiminnallisuuksia. Erikoissairaanhoidon puolella on meneillään toiminnallisuuksien testauksia ja pienimuotoisia käyttöönottoja.

Tietojärjestelmiin liittyviä kehittämishankkeita: UNA

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri on mukana kansallisessa 15.6.2015 käynnistyneessä UNA-hankeessa. Vaatimusmäärittelyhankeessa on mukana 17 sairaanhoitopiiriä ja 7 kaupunkia.

UNA-hankkeen tavoitteena on tuottaa organisaatio-, hallinto- ja toimittajariippumaton vaatimusmäärittely asiakaslähtöisestä ja vaikuttavien hyvinvointipalveluiden tuottamisesta edellyttävästä yhteentoimivasta sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuudesta. Hankkeessa syntyvän vaatimusmäärittelyaineiston avulla voidaan kansalliseen tai alueelliseen yhteistyöhön pohjautuen vaiheittain kilpailuttaa tietojärjestelmäratkaisuja tai ohjata nykyisten kehittämistyötä.

Hankkeen lopputuloksena (15.5.2016 mennessä) syntyy laajat ja kattavat sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmän määrittelyt, joiden avulla voidaan vaiheittain kilpailuttaa tietojärjestelmäratkaisuja sekä ohjata nykyisten järjestelmien kehittämistyötä. Määrittelyn lähtökohtana on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelumallien ja -prosessien muuttaminen kustannusvaikuttavimmaksi sekä asiakaslähtöisiksi ICT:n tukemana.

Uudistuvaa palvelutoimintaa ja sen tukipalveluita tukemaan tarvitaan tietojärjestelmiä ja ratkaisuja, jotka mahdollistavat tehokkaamman ajankäytön ja resurssien kohdistamisen potilas- ja asiakastyöhön. Hanke toteuttaa tähän lähtökohtaan soveltuvan sote-tietojärjestelmän laajan vaatimusmäärittelyn. Määrittelyn perustana on toiminnan kehittäminen, jota tuetaan ICT:n avulla, ja siksi määrittelytyön painopiste on toiminnallisissa vaatimusmäärittelyissä, johon perustuen määritetään myös järjestelmäarkkitehtuuri.

4.11.2015

Hankkeen sisältö on jaettu seitsemään osakokonaisuuteen: sosiaali-
huollon vaatimusmäärittäminen, yliopistotasoisesta sairaanhoidon vaatimus-
määrittäminen, terveydenhuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteispalve-
luiden vaatimusmäärittäminen, modulaarisen järjestelmäarkki-
tehtuurin määrittäminen, teknisten vaatimusten ja tietoturvamäärittäysten täs-
mennys, asiakkuuden hallinnan sekä toiminnan- ja tuotannonohjauksen
vaatimusmäärittäminen sekä käytettävyyden ja mukautettavuuden määrittäminen.

UNA-hanke liittyy mukana olevien sosiaali- ja terveydenhuollon organi-
saatioiden jo käynnissä oleviin ja käynnistyviin toiminnan kehitys- ja sai-
raalahankkeisiin.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Uusi sairaala -hanke

Keski-Suomen keskussairaalan alueelle Jyväskylän Kukkumäkeen ra-
kentuu täysin uusi keskussairaala vuonna 2020. Uuden sairaalan raken-
taminen on keino parantaa terveydenhuollon tehokkuutta, muuttaa ra-
kenteita, prosesseja ja logistisia ratkaisuja sekä integroida perustervey-
denhuollon, erikoissairaanhoidon ja osin sosiaalitoimen palveluita.

Uuden sairaalan tietojärjestelmäkokonaisuus sekä tietotekninen infra-
struktuuri suunnitellaan ja kehitetään toimintalahtoisesti uuden organi-
saation ja uusien prosessien sekä toimintamallien pohjalta. Potilas- ja
asiakasjärjestelmien sekä kliinisten tietojärjestelmien lisäksi kehitys- ja
uudistustoimenpiteitä kohdistetaan toiminnanohjauksen, logistiikan, tu-
kipalvelujen sekä johtamisen tietojärjestelmiin.

Uuden sairaalan tietotekninen infrastruktuuri sisältää hyvin paljon langa-
tonta teknologiaa, joka mahdollistaa muun muassa resurssien paikan-
nuksen, sensortechnologian ja robotiikan hyödyntämisen sekä mittavan
automaation lisäämisen.

Sairaanhoitopiirissä käytössä olevan tietojärjestelmäympäristön tulevien
vuosien kehittämistoimenpiteet tehdään maltilla, pääasiassa toteutetaan
vain lakisääteiset sekä välttämättömät järjestelmämuutokset ja päivityk-
set. Kaikissa toteutettavissa tietojärjestelmähankkeissa huomioidaan
uuden sairaalan ICT-suunnitelmat sekä järjestelmien käytettävyys tule-
vaisuudessa.

Uuden sairaalan ICT-projektissa suunniteltavat ja kehitettävät tietotek-
niset ratkaisut ovat käytettävissä koko sairaanhoitopiirin alueella. Rat-
kaisut mahdollistavat alueellisen sote-integraation toteutumisen.

KESKI-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRI

Minna Rehn
tietohallintojohtaja